

Ikonisiteit en Afrikaanse reduplikasie

A B S T R A C T Iconicity and Afrikaans reduplication

While the relationship between the form and meaning of a lexical item is in most cases seen as being arbitrary or unmotivated, there is a growing awareness that many reduplications are indeed motivated in that their form does resemble their referent in some way or other. This non-arbitrary relationship is best understood as being *iconic* in nature. The main focus of the paper is Afrikaans reduplication, understood as representing various types of *diagrammatic* iconicity. It will be argued that the iconic possibilities of a set of reduplicated speech elements should not be restricted by assuming semantic cores from which all meanings or functions of reduplications are then derived, and indicated, with reference to a wide range of examples mainly from recent Afrikaans prose, how these can be interpreted as being directly representative of various kinds of diagrammatic iconicity, such as repetition, intensification, duration and interruption.

Keywords: iconicity, reduplication, repetition, duration, interruption, intensification

Kernbegrippe: ikonisiteit, reduplikasie, herhaling, duur, onderbreking, intensivering

1. Inleiding

Daar word van tyd tot tyd in die literatuur beweer dat die taalverskynsel van reduplikasie, ook bekend as die iteratief of herhalingsamestelling, ikonies van aard is. Hierdie aanspraak word vervolgens getoets aan die hand van Afrikaanse reduplikasies soos dit voorkom in 'n aantal Afrikaanse romans en enkele ander tekste van onlangse jare.

Die doel van hierdie ondersoek is nie in eerste instansie om 'n sintaktiese, morfologiese, semantiese of selfs statistiese ondersoek na die verskynsel te doen nie, maar om juis, by wyse van 'n alternatiewe benadering, ikonisiteit as verklarende prinsipe te ontgin deur aan te dui watter tipes diagrammatiese ikonisiteit ter sprake is wanneer 'n leksikale element in die taalstroom herhaal word.

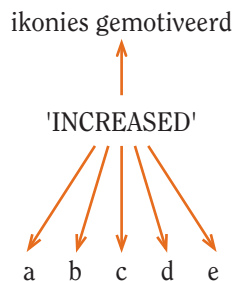
In teenstelling met die benaderings van Botha (1988) en Van Huyssteen (2000), waarvolgens reduplikasie weliswaar ikonies is of kan wees, maar die ikonisiteit slegs met 'n sentrale semantiese waarde in verband gebring word, word juis 'n breë spektrum van moontlike ikoniese relasies ondersoek en regstreeks, sonder bemiddeling van 'n "kernbetekenis", met 'n verskeidenheid voorbeelde in verband gebring.

Vir Afrikaanse reduplikasie is daar al verskillende verklarings aan die hand gedoen. Die voorbeelde wat Scholtz (1963:159) en Kempen (1969:184) in Nederlands opgeteken het, bied geen verklaring vir die veel groter gebruiksfrekwensie en diversiteit van tipes wat Afrikaans kenmerk nie.

Afrikaans het moontlik 'n ander "taalaard": Scholtz (1963:161) wys op 'n korrelasie tussen reduplikasie en 'n neiging tot "oormatige aanduiding, nadruklikheid en aanskoulikheid", wat hy as 'n opvallende kenmerk van Afrikaans beskou. Vir Kempen (1969:184) is die reduplikasies almal intensiewe, en kom hulle tipies in die "omgangstaal" voor. Die oorsaak kan egter ook in taalkontak gesoek word. Raidt (1994) wys op moontlike invloede van die kant van Maleise slawe; Maleis beskik naamlik nie net oor 'n groot verskeidenheid reduplikasietipes nie, maar hulle word dikwels gebruik: "As ons uitgaan van die hedendaagse Nederlandse omgangstaal mag ons aanneem dat die gebruik van geredupliseerde vorme in die omgangstaal van die koloniste deur die taalgebruik van die Maleise slawe versterk en analogies uitgebrei is." (Raidt 1994:159) Dit is dan ook opvallend dat M.D. Teenstra, 'n Nederlandse reisiger wat die Kaap in 1825 besoek het en later by wyse van 'n fiktiewe dialoog kommentaar lewer oor die taal, die volgende juis 'n slaaf in die mond lê (Nienaber 1971:8, my beklemtoning, CJC):

Ja sueur! die aap al te danig listig, **rech!rech!** hij niet spreek om hij geen boodschap doen wil nie

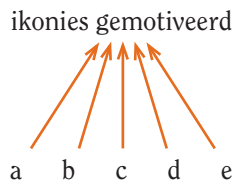
Rech rech, later dikwels weergegee as *reg-reg*, is die voorloper van vandag se *rêrig* of *regtig*. Botha (1988) en Van Huyssteen (2000) beskryf reduplikasie hoofsaaklik uit 'n semantiese — laasgenoemde uit 'n kognitief semantiese — oogpunt. Botha (1988: 149) aanvaar dat reduplikasie 'n woordvormingsmiddel is "that involves a form of iconicity". Hy sê verder: "This form of iconicity entails that form and meaning resemble each other in a quantitative respect: an increase in form corresponds with an increase in the projected referent(s) of the form. Against this background it makes sense to say that reduplication expresses the unit of meaning. Slegs die sentrale waarde 'increased' word dus beskou as ikonies gemotiveerd en die verskillende tipes (hieronder as a,b,c,d en e geskematiseer) hieruit afgelei:

Van Huyssteen (2000:227) gaan weer uit van 'n 'kategoriseringsnetwerk' met 'HERHAAL' as kern, waaruit verskillende semantiese waardes, byvoorbeeld 'intensiteit' en 'voortdurend', afgelei word en waarmee temas soos 'voël' en 'kind' skakel. Hy erken (p.224-225) die rol — selfs "hoë

vlak" — van ikonisiteit in veral klanknabootsing: "Dat die ikonisiteit van 'n groot aantal reduplikasies nie weg te redeneer is nie, val ... nie te betwyfel nie." Hy voeg egter as belangrike kwalifikasie toe dat "dit metodologies problematies is om te beweer dat alle reduplikasies ikonies gemotiveer is".

Hieronder sal betoog word dat nie net 'toegeneem' en 'herhaal' uit die opeenvolging van twee identiese leksikale taaltekens afgelei kan word nie, maar dat ook 'duur', 'beklemtoning', 'onderbreking', ens., direk deur die herhaling van 'n taalteken gesuggereer kan word:

Anders gestel: die herhaling van 'n taalteken is 'n potensiële tegniek om 'n herhaalde handeling te tipeer, om te suggereer dat dit langer duur, om te beklemtoon, om meervoudigheid aan te dui, ens. Daar is in beginsel geen grens te stel aan die kommunikatiewe funksies waarvoor die herhaling van 'n taalteken ingespan kan word nie. Daar kan egter verwag word dat tale verskil in die wyse waarop (i) ikonisiteit gekonvensionaliseer word (met ander woorde watter tipes relatief gewild is in 'n bepaalde taal) en (ii) potensiële toepassings van ikonisiteit geïnhibeer word deurdat 'n taal oor ander uitdrukkingsmiddele beskik om dieselfde te vermag. Twee voorbeelde kan genoem word: (a) Terwyl reduplikasie in talle pidgins en kreole gebruik word om die meervoud aan te dui, is dit in Afrikaans — 'n taal met 'n toereikende suffigale meervoudstelsel — nie die geval nie. (b) Kouwenberg en LaCharité (2001:73) beskou diminuering as "a definite cross-linguistic trend", in ooreenstemming waarmee *yala-yala* in Jamaikaans 'gelerig' beteken. Dis miskien juis danksy die bestaan van 'n suffiks soos *-erig* dat reduplikasie in Afrikaans nie hierdie semantiese waarde het nie.

Na 'n beskrywing van die begrip ikonisiteit (par. 2) en van Afrikaanse reduplikasie (par. 3), word gekyk na verskillende maniere waarop die herhaling van 'n taalteken ikonies kan wees (par. 4), waarna aan die hand van veral prosatekste getoon word hoe die moontlikhede van diagrammatiese ikonisiteit in Afrikaans benut word (par. 5-8).

2. Die verskynsel van ikonisiteit en die rol daarvan in taal

Die begrip 'ikonisiteit' moet verstaan word teen die agtergrond van die verhouding tussen 'n konkrete taalvorm, die *betekenende*, *signifiant* (Fr.) of *signans* (Lat.), byvoorbeeld *suster*, en sy *betekende*, die *signifié* (Fr.) of *signatum* (Lat.), wat ons kan aandui as 'suster'. Die betekenende en betekende maak saam die teken uit. Die Switserse taalkundige Ferdinand de Saussure maak rondom die wisseling van die 19de en 20ste eeu 'n sterk saak daarvoor uit dat daar geen inherente, noodwendige of voorspelbare verband tussen die twee is nie behalwe die assosiasie wat in 'n bepaalde taalgemeenskap gemaak en deur konvensie in stand gehou word: "Die band wat die betekenende met die betekende verbind, is *arbitrêr*, oftewel, aangesien ons onder *teken* verstaan die totaal wat die gevolg is van die assosiasie van 'n betekenende met 'n betekende, kan ons eenvoudig sê: *die taalteken is arbitrêr*. Die idee van 'suster' is bv. deur geen interne band met die opeenvolging van klanke s-u-s-t-e-r ... verbind nie" (De Saussure 1966:45 — vertaling van Alewyn Lee).

Ofskoon nog steeds algemeen aanvaar word dat die betekenis van die oorgrote meerderheid van leksikale items in enige taal *arbitrêr* met hulle klankvorm saamhang, word steeds meer gevalle van 'n *ikoniese* verband gevind. Daar word selfs vermoed dat taal na sy oorsprong sterk gemotiveerd is; soos Simone (1990:128) dit stel: "(T)he original basis of language is essentially made of patterns having something in common with the things or the states of affairs they stand for." Die woord *ikon* of *ikoon*, waarvan *ikonies* afgelei is, dui op 'n "(g)ewyde portret, beeld van Christus, 'n engel of 'n heilige, algemeen veral in die Oosterse Ortodokse Kerk ..." (HAT, onder *ikon*). Die woord *ikoon*, wat in ons tyd metafoor geword het vir sake so uiteenlopend soos popsingers en rekenaarsimbooltjies, het die spesiale linguistiese toepassing gekry van "a sign which has a characteristic in common with the thing it signifies" (COD, onder *icon*). Hierdie toepassing sluit aan by wat in die semiotiek as 'n ikoniese — teenoor 'n simboliese of indeksikale — teken bekend staan; 'n padteken met 'n afbeelding van 'n springende koedoe as waarskuwing teen wild op die pad, is 'n goeie voorbeeld.

Ikoniese tekens kan op hulle beurt van verskillende soorte wees. Die Amerikaanse filosoof Charles Peirce onderskei tussen drie tipes, te wete beelde (*images*), diagramme en metafore (Dressler 1995:21). Eersgenoemde is wat ons by klanknabootsing aantref: Afr. *koer*, Eng. *coo* en Duits *kirren* gee ons 'n klankbeeld van 'n bepaalde geluid uit die natuur. Ofskoon die gekoer van die duif in al drie herkenbaar is, dui die verskille tussen die tale op die rol van konvensie en 'n onvermoë tot noukeurige weergawe. Benoeming deur klankbeelding maak egter maar 'n baie klein deel van enige taal se leksikon uit.

Meer verbreed — en ook spesifiek van toepassing op reduplikasie en groter sintaktiese eenhede — is *diagrammatiese* ikonisiteit. (Metaforiese ikonisiteit, die mins ikoniese van die verskillende soorte tekens, word hier buite rekening gelaat.) Diagramme, in die woorde van Dressler (1995:21), "establish analogies between relations in the *signans* on the one hand, and relations of the *signatum* on the other". Daar is met ander woorde iets in die opbou of *struktuur* van die taalvorm wat ooreenstem met die struktuur van dit waarna verwys word.

Vervolgens 'n nader omskrywing van die struktuur van Afrikaanse reduplikasie.

3. Omskrywing en afgrensing van reduplikasie

Afrikaanse reduplikasie kan beskou word as 'n konvensionele maar produktiewe samestellingstipe wat bestaan uit die volledige, eenmalige herhaling, sonder pouse, van 'n selfstandige leksikale item (meestal ongeleed, maar vergelyk afleidings soos *stukke-stukke*, *huisie-huisie* en *bietjies-bietjies*, en sporadies samestellings soos *netnou-netnou*, of die herhaling van 'n reduplikasie, byvoorbeeld *nou-nou nou-nou*), waarvan die twee dele óf gelyke klem dra (bv. *sing-sing*), óf die eerste lid meer klem dra as die tweede (bv. *báie-bàie*), met beperkte verdere afleiding- of samestellingsmoontlikhede (bv. *gesjoe-sjoe*, *ys-yskoud* en 'n samestellende afleiding soos *toktokkie*) en waarvan die geheel tot 'n ander sintaktiese kategorie as die dele kan behoort. Ponelis (1993:570) noem ook *bloed-bloedrooi*, *klip-kliphard*, *piek-piekfyn* en *skat-skatryk* as voorbeelde van die reduplikasie van die intensiverende gedeelte van intensiewe vorme. Voorbeelde van geredupliseerde samestellings is:

"**Nou-nou nou-nou** gaan ons hoor hoe ..." (radiokommentator)

Ouers is soms selfs bang om hul kinders te tug, want **netnou-netnou** is die mense van

kinderwelsyn en die polisie op jou spoor. (*Rapport [Gauteng-Nuus]*11/7/04)
tot een van die rollerduiwe **valvlieg-valvlieg** hok toe buitel (Philander 2000:157)

Reduplikasie soos dit hier bedoel word, verskil van *gedeelte*like reduplikasie, wat sistematies in Gotiese sterk preterita voorkom (bv. *haiháit* by *háitan* 'heet' en *laílōt* by *lētān* 'laat'), of ad hoc-gevalle soos Afr. *hinkpink*, *holderstebolder*, *roesemoes*, *hadeda*, *flaterwater*, ens., met twee onderdele in 'n rymverhouding, en ginnegaap, met alliterasie.

By klanknabootsing gaan die samestelling maklik oor in een met méér as twee lede; die lokomotief se *tjoef-tjoef-tjoef* skep selfs die indruk dat 'n oneindige herhaling van die *tjoef*'s moontlik is.

die **tjoef-tjoef-tjoef** van die lokomotief wat al hoe verder wegskuif (Steytler 2000:134)
Kok-kok-kok, praat 'n gewone loerie iewers. (Matthee 2003:117)

Waar die onderdele nie selfstandige woorde is nie — en *tjoef* en *kok* is dit waarskynlik nie — beskou Kouwenberg en LaCharité (2001:64) die resultaat nie as egte reduplikasie nie: "(C)ases where a synchronic unreduplicated stem does not exist cannot be taken into consideration."

Soms is die grens met blote herhaling nie duidelik nie, byvoorbeeld in die eerste versreël van "Die beiteljtjie" van N.P. van Wyk Louw, waar 'n koppelteken nie gebruik word nie:

Ek kry 'n **klein klein** beiteljtjie

In

"**Gou, gou!**" sê Addie ... "Hulle is 'n hórde, en náby." (Van Rooyen 2000:606)

dui die komma op 'n niereduplikatiewe interpretasie, in teenstelling met die gevestigde skryfwyse *gou-gou*.

Geredupliseerde leksikale items kan tot verskillende woordsoorte behoort, byvoorbeeld bywoorde (*net-net*), adjektiewe (*ou-ou*), substantiewe (*huis-huis*), werkwoorde (*speel-speel*), telwoorde (*twee-twee*) en tussenwerpsels (*eina-eina*). Die geheel vervul soms 'n ander sintaktiese funksie as die dele, byvoorbeeld *lag-lag* as bywoord van wyse. Botha (1988:37) noem voorbeelde van geredupliseerde substantiewe wat werkwoorde word:

Rex **neus-neus** die bal nader
Die rook **wolk-wolk** by die skoorsteen uit.

Omgekeerd word geredupliseerde werkwoorde gesubstantiveer in

Tant Dora en oom Ben dra drie opvou-veldstoeltjies vir die **sit-sit** oorkant toe.
(Steytler 2000:114)

Geredupliseerde substantiewe word adjektiewies in

'n lang **stuk-stuk** geskiedenis wat vir baie van ons gekleur is deur die opgehoopte skuld van vorige geslagte (Coetzee 2003:40)

Dat reduplikasie in werklikheid 'n erg onvaste woordsoortkarakter het, blyk uit die volgende voorbeeld, waar *skud-skud* binne 'n kort teksbestek oorgaan van werkwoord tot bywoord van wyse.

Sy **skud-skud** die bottel soos sy wegloop van die korrels poeier wat op die werkblad bly lê.
... **Skud-skud** loop sy verby die toe deur van die badkamer. **Skud-skud** tot onder die henn-kuikens se verlepte blare. (N. van Rooyen 2001:54)

Gly-gly tree met gemak as werkwoord en as bywoord op:

'n klein vet blondkoppie wat ... **gly-gly** oor die gladde vloer (Wasserman 2003:97)
dan is hy weer **gly-gly** teen 'n skuinste af (Sleigh 2002:219)

Aan die grammatikale aspekte van reduplikasie word nie verder aandag geskenk nie. Dit is egter opvallend dat die ikoniese tipes wat hieronder onderskei word, in baie gevalle *nie* saamval met woordsoortkategorieë nie.

4. Die onderskeiding van ikoniese subtypes: enkele a priori-moontlikhede

Wyss (1999: 294) noem onder meer as betekenisse waarop 'n geredupliseerde taalvorm sou kon dui: 'intensification', 'fragmentation', 'plurality', 'a collective', 'increase', 'continuation', 'completion', 'diminution'. Botha (1988:149,174) gaan, soos hierbo vermeld, uit van 'increased' as kernbetekenis waarvan ander reduplikasiebetekenis se afgelei kan word, terwyl Van Huyssteen (2000:227) 'herhaal' as uitgangspunt neem.

Die herhaling van 'n taalteken kan 'n hele aantal a priori- kommunikatiewe funksies hê, en wel op die volgende wyse:

- Die herhaling van 'n taalelement in die spraakstroom is 'n diagrammatiese weergawe van die *herhaling* van 'n handeling of gebeurtenis, of die voorkoms van *meerdere* entiteite, dus:

herhaalde teken = herhaalde handeling/voorkoms

- Waar *beklemtoning* nie geskied deur middel van sterker fonologiese klem of 'n verhoging of verlaging van klemtoon nie, kan dit ook geskied deur middel van herhaling: daar is méér van die taalvorm en dit is dus meer *prominent*. Groter prominensie kan ook op *intensivering* dui.
- As 'n taalvorm herhaal word, neem die uitspraak daarvan meer tyd in beslag, wat diagrammaties kan wees vir *duur* of *voortgang*. (Alternatiewelik kan gesê word dat die twee lede van die samestelling onderskeidelik die begin- en eindpunt van 'n tydsverloop markeer.)
- Die voorkoms van 'n tweede en soortgelyke taalvorm suggereer 'n her-melding of hernude verwysing, en dui dus op 'n *voortsetting* of *uitbreiding* van die basiese handeling of toestand.
- Ofskoon daar in die uitspraak nie 'n pouse tussen die samestellende dele van 'n reduplikasie is nie, is daar vanweë die herkenbaarheid van elke selfstandige lekseem 'n duidelike morfologiese breuk tussen die twee dele. Hierdie breuk kan aangewend word om *onderbreking* of *diskontinuiteit* te sinjaleer.
- As 'n taalvorm twee maal ge-uiter word, kan dit ook "*saamheid*" of *gelyktydigheid* suggereer.

Dat die herhaling van taalvorme nog op ander maniere ikonies mag wees, is nie uitgeslote nie. Die relatief *snelle uitspraak* van langer woorde — en dus ook reduplikasies — kan ook as 'n vorm van diagrammatiese ikonisiteit oorweeg word. Scholtz (1963:152) sê byvoorbeeld van vorme soos *nou-nou* en *vroeg-vroeg*: "Die vinnige tempo van die herhaling, wat 'n kenmerk is van samekoppelings, het hier 'n natuurlike simboliese waarde." Dié moontlikheid sal egter nie verder ontgin word nie.

Juis vanweë die skematiese aard van hierdie diagramme kan hulle op heel uiteenlopende maniere in die kommunikasieproses toepassing vind, soos hieronder aan die hand van opgetekende voorbeelde duidelik gemaak sal word. Die interpretasie van 'n bepaalde reduplikasie is in baie gevalle van die konteks afhanklik en word soms daardeur bepaal. Terwyl *staan-staan* in

Die kleintjies word ... **staan-staan** gewas. (Van Rooyen 2000:161)
die kinders se volgehoue liggaamshouding beskryf, dui dit in

Die stoet beweeg **staan-staan**.
op onderbrekings in die handeling.

Herhaling blyk 'n produktiewe tipe te wees, met uiteenlopende toepassingsmoontlikhede.

5. Herhaling

5.1 Die herhaling van klanke en handelinge

Uit 'n ontleding van voorbeelde blyk dat herhaling nie alleen 'n groot rol in Afrikaanse reduplikasie speel nie, maar ook 'n veelsydige. Klanknabootsing vind ons in:

Loerie **kok-kok** naby, loerie **kok-kok** ver (Matthee 2003:114)

Die herhaling van klankskilderende woorde kom na aan klanknabootsing, soos in die volgende beskrywings:

Dit klots net, **sloep-sloep**, teen die klippe. (Greeff 2002:69)
hy [die vrieskas] **tjir-tjir** eintlik van lekkerkry. (Le Roux 2004:25)

Hierdie tipe klankskildering is die minste gebonde aan die morfologiese *tweeledigheid* wat reduplikasie kenmerk; die woord kan net so goed *drie* maal voorkom, soos in

die **tjoef-tjoef-tjoef** van die lokomotief wat al hoe verder wegskuif (Steytler 2000:134)

Dit is origens nie duidelik of tjoef 'n naamwoord is of eerder 'n werkwoord wat nominaal gebruik word nie. Herhaalde handelinge of gebeure — wat in die geval van *struikel-struikel*, *wikkel-wikkel*, *koggel-koggel*, *giggel-giggel* en *gesels-gesels* ook inherent is aan die betekenis van die simpleks, sodat reduplikasie en woordbetekenis mekaar ondersteun — word aangetref in

Manus **struikel-struikel** na die stuurkajuit (Steyn 2001:79)
begin hom uit die boombas **wikkel-wikkel** (Matthee 2003:227)
hardloop **koggel-koggel** die bosse in (Crous 2003:36)
terwyl ons later **giggel-giggel** die gang af is. (Kemp 2003:38)
'n hele klompie mense kom **gesels-gesels** na hul motors toe aangestap (Wasserman 2003:14)
Met die skoenpunt hou hulle tyd, **trap-trap** die vastrap se passies (Haasbroek 2001:270)
hy moet **hop-hop** op sy een been om by te bly (Steyn 2001:177).
Die vreemdste skrik laat haar hart **doef-doen** (Matthee 2003:253)
Moet leersole wees ... hulle **klik-klik** oor die saal se teëlvloer as hy stap (Wasserman 2003:77)
die gereelde **klik-klik**, **klik-klik** van die wiele op die spoorstawe (Steytler 2000:110)

Dat die herhaling van 'n handeling ook deur middel van naamwoorde uitgedruk word, soos in

as ons **bietjie-bietjie** van daai gif eet (P. van Rooyen 2001:140)
Jy probeer **bietjies-bietjies** van die duvet herwin, maar sy laat los nie. (Le Roux 2004:80)

is nie vreemd nie; die handeling word voortgesit van een "bietjie" na die volgende. Merkw aardiger is dat herhaalde handelinge ook deur geredupliseerde adjektiewe uitgedruk kan word. Volgens Scholtz (1963:154) kom geredupliseerde adjektiewe veral voor selfstandige naamwoorde in die

meervoud voor, byvoorbeeld *dik-dik skuiwe* rook: 'n "aanskoulike voorstelling van een dik skui na die ander".

'n Baie frekwente maar moeilik verklaarbare vorm is *kort-kort*. Scholtz (1963:153) wys daarop dat die herhalingsaspek, wat deel uitmaak van *kort-kort* se betekenis as leksikale item, deur die reduplikasie uitgedruk word: "(D)ie iteratiewe aspek (is) op simboliese wyse deur die herhaling uitgedruk."

5.2 *Herhaalde pogings*

Een van die redes waarom 'n handeling herhaal word, is dat die beoogde doel nie bereik word nie. Die semantiese waarde van 'poging' is selfs inherent aan werkwoorde soos *tas*, *soek* en *voel*. Bepalings van rigting of doel wat in die konteks voorkom (byvoorbeeld *na mekaar*, *in sy rigting*, *aan die dooie osse*, *na niks in die besonder nie*, *aan 'n koeldrankblikkie*, ens., hieronder), dui meermale op 'n gefrustreerde handeling of 'n einddoel wat (nog) nie bereik is nie:

Jou asem het verstrik geraak met myne, soos die rankies
van die nuwe wingerd wat bly **tas-tas** na mekaar. (Müller 2002:64)
[die kroonarend] ... **soek-soek** na 'n opening waardeur hy geruisloos kan val (Matthee 2003:36)
haar hare staan wild en haar hande **soek-soek** in die lug (De Vries 2003:106)
Dan staan ek daar met water in my oë en **voel-voel** na 'n handdoek wat nie daar is nie.
(Le Roux 2004:109)
Ek snak van vrees en **steek-steek** die fakkels paniekerig in sy rigting. (P. van Rooyen 2001:109)
Hulle **druk-druk** aan die dooie osse. (P. van Rooyen 2001:124)
Die jong hennie ... **pik-pik** in die grond na niks in die besonder nie. (Goosen 2001:42)
Eers **tik-tik** hy die dop van die gekookte eier ... stukkend. (Matthee 2003:297)
skielik of 'n rots **skuif-skuif** begin afgly het (Matthee 2003:239)
Ou Bothatjie **klop-klop** elke dag teen die tenk om te hoor waar die water lê
(Matthee 2003:241)
die middagson **raak-raak** onder teen die stoele (Miles 2003:257)
hier en daar drentel iemand rond en **skop-skop** aan 'n koeldrankblikkie (Wasserman 2003:98)

Die herhaling kan 'n liggaamlike simptome van spanning of senuweeagtigheid wees:

Koester **knip-knip** sy oë, maar antwoord nie. (Haasbroek 2001:188)
'n Spiertjie **pluk-pluk** in sy regtermondhoek. (Greeff 2002:222)
"Ja," sê Mart en **vat-vat** aan haar kop om te onthou waar sy is. (Baker 2002:136)
Die sweet tap hom af, hy **vat-vat** na sy borsak, as hy nie gou 'n sigaret kry nie, gaan hy 'n
aanval kry. (Baker 2002:39)
Ek kom agter hy **loer-loer** vir my (Coetzee 2003:87)
Die hond loer na Joep en **lig-lig** sy lip. (Dreyer 2000:67)

Die reduplikasie van *wil*, die enigste modale werkwoord wat in Afrikaans geredupliseer word, dui op 'geneig wees tot, byna bereik hê':

Buite die kliniek **wil-wil** dit ophou reën. (Greeff 2002:156)
"Die toneel **wil-wil** vir my bekend lyk." (Haasbroek 2001:222)
Aletta **wil-wil** aan die huil gaan. (Joubert 2002:81)

Ek **wil-wil** die jongmense in die bek ruk (Coetzee 2003:88)

5.3 Die benoeming van speletjies

Speletjies van alle soorte word deur herhaalde handelinge gekenmerk. Indien 'n speletjie nie reeds 'n naam het nie, soos *wegkruipertjie* of *blikaspaai*, word redupliserende name soos *aan-aan* of *klip-klip* gegee – ook aan nuwe speletjies wat bedink word, sowel as vir volwasseneaktiwiteite wat (tereg of ten onregte) as kinderspel benader word. Die reduplisering van die werkwoord *speel* dien as "uitnodiging tot die spel": "**Speel-speel** ons is paddas ..." Reduplikasie in kinderspel word geïllustreer deur

seker dié dat **huisie-huisie** in sy susters se pophuis vir hom altyd so stupid was (Greeff 2002:72)

Volwassenes word soms gekritiseer omdat hulle erns met spel verwar:

hy was te besig om **spioen-spioen** te speel (Meyer 2000:346)

Na 'n swak gehanteerde skynkaping word die polisie so deur 'n briëfskrywer in 'n koerant gekritiseer:

Ons pleit by julle, red ware lewens, los die **speel-speel** vir my driejarige kleinkinders. (*Beeld*, 5/3/2001)

5.4 Herhaling en taalhandelinge

Die teenstrydigheid wat geleë is in die feit dat *gou-gou* gouer is as *gou*, terwyl *nou-nou* verder in die toekoms lê as *nou*, kan moontlik opgelos word deur na taalhandelinge as tipiese kontekste te kyk. In

"Gaan maak nou vir die kinders iets te ete ... **Gou-gou**, hoor ..." (Van Rooyen 2000:294) versterk die herhaling die dringendheid van 'n versoek. 'n Tipiese konteks vir *nou-nou* is egter dié van herhaalde versekerings oftewel (leë?) beloftes dat 'n handeling uitgevoer sal word:

Die wiel is sommer **nou-nou** reg. (Philander 2000:35)

Die taalhandeling van 'versekering' of 'bevestiging' sit maklik om in 'n ligte waarskuwing:

nou-nou gryp iemand jou handsak (Baker 2002:10)

Nou-nou sit die tweede vrou met alles. (Baker 2002:31)

"Jinne, vrou ... **Nou-nou** sien iemand jou." (Baker 2002:216)

Die tussenwerpsel *eina* – ipso facto 'n taalhandeling – is 'n moontlike bron van die reduplikasie in

Sy mediese fonds dra maar **eina-eina** by. (Greeff 2001:109)

met die ongerief wat uit skraptheid of suinigheid voortvloei as moontlike semantiese skakel.

Anders as *stil* 'geruisloos' het *stil-stil* meermale die bybetekenis van 'geheimsinnig', iets wat liefers verswyg moet word (vergelyk ook Eng. *hush-hush*). 'n Moontlike verband met taalhandelinge is geleë in die dringendheid van 'n (onuitgesproke) wens dat 'n gebeurte "stil gehou" word. As voorbeelde kan genoem word:

Die hofgeding tussen Telkom en die maatskappy EasyInfo oor 'n internettelefoongids is gister in die Pretoriase hooggeregshof **stil-stil** opgelos toe 'n geheime skikking buite die

hof bereik is. (*Beeld*, 20/2/02)

Eers trek die mense **stil-stil** terug na hul erwe, hul skade (Greeff 2002:125)

Stil-stil word die een dop na die ander geskink. (Steyn 2001:89)

Dit [wetgewing] is heeltemal ongehoord en dit wil voorkom of sy dit **stil-stil** deur die parlement wil druk (*Rapport*, 1/6/03)

Een van die bekendste ou geboue in Pretoria ... is verlede week ná maande se onderhandelings agter die skerms **stil-stil** verkoop. (*Sakebeeld*, 13/4/04)

dan verdwyn hy **stil-stil** na Engela op Brandvlei (Nel 2001:52)

5.5 Herhaalde perseptuele handelinge

Daar is geen a priori-rede waarom 'n distributiewe konfigurasie van entiteite deur middel van reduplikasie beskryf hoef te word nie — byvoorbeeld *klompies-klompies* in plaas van *talle/verskeie klompies*. Hierdie benadering kan egter dui op 'n meer elementêre beskrywingswyse, naamlik herhaalde *perseptuele handelinge*, wat dan op hulle beurt 'n *ruimtelike konfigurasie* of *temporele opeenvolging* suggereer. Dit sluit aan by waarna Tabakowska (1999:409-410) verwys as *ervaringsikonisiteit* (*experiential iconicity*), wat "involves a more or less direct relation between linguistic expression and perceptual relationships". Die voorbeelde

Ver weg kan ons osse **klompies-klompies** onder bome sien staan. (P. van Rooyen 2001:79)
dop die pleister **stukke-stukke** af (De Vries 2003:15)

Daar lê **stapels-stapels** plakboeke in haar huis van Rome en Wene (De Vries 2003:103)

wil sê: Ons kyk hiër en sien klompies/stukke/stapels hier, ons kyk dáár en sien klompies/stukke/stapels daar, ens. Met enkelvoudige vind ons dit in:

wys na die verf wat **plek-plek** afdop (Ackerman 2002:119)

"As ek nou so **streep-streep** blond word ..." (Baker 2002:152)

Die water was **kol-kol** gevlek. (N. van Rooyen 2001:54)

Hierdie herhaling van die perseptuele handeling — in die eerste voorbeeld ondersteun deur *soms ... soms* — geld eweneens gevalle met telwoorde, soos

waar die kommando ... teen 'n skuinste af beweeg, soms **twee-twee**, soms **drie-drie** (Steytler 2000:137)

Met die honde **een-een** agter mekaar en Tracey, die leierhond, heel voor (Brunt 2003:26)
die bottel met kondensmelk uitgehaal en hul elk, **een-een**, 'n lepel daarvan ingegee (Wasserman 2003:94)

Herhaalde persepsie in *temporele* sin kom voor by *kort-kort*, wat geïnterpreteer kan word as 'telkens na 'n kort rukkie':

Kort-kort het hy van die kussings af gebeur, desperaat aan die masker gepluk en weer teruggesak. (Ackerman 2002:7)

6. Beklemtoning of intensivering

Deur die herhaling van 'n taalvorm word, soos hierbo aangedui, sy prominensie vergroot omdat daar méér vorm tot stand kom; herhaling is tewens 'n middel wat 'n spreker kan aanwend om te verseker dat 'n uiting langer in die aangesprokene se geheue sal bly. Hierdie tipe herhaling vind ons ook in tale wat normaalweg nie reduplikasie het nie, byvoorbeeld Engels *very, very*

good en Frans *très, très cher* 'baie, baie duur'. In verband met Italiaanse reduplikasies soos *piccolo piccolo* 'klein-klein' wys Wierzbicka (1986:297) egter daarop dat dit nie noodwendig 'baie klein', ens. (soos dit dikwels ten onregte in vertalings weergegee word) beteken nie, maar eerder op die "accuracy or validity of the word used" of op die 'egtheid' daarvan dui. Waar die herhaling in die volgende gevalle primêr op 'n meer intensiewe interpretasie as in die geval van die enkelwoord dui, kan 'werklik/regtig *vroeg, oud, fyn, blou*', ens. as moontlike verfyning van blote intensivering oorweeg word:

Sasja het my **vroeg-vroeg** winkel toe gestuur vir kitsgom (Maartens 2001:117)

Hier het ek my hart **vroeg-vroeg** kon ophaal aan reëls soos die volgende (Aucamp 2003:54) die teertoue van **ou-ou** skepe (Van Rooyen 2000:95)

Ons het hom so **byna-byna** verloor. (Maartens 2001:48)

Hierby dra sy 'n swart rompie wat **net-net** haar onderklere bedek. (Baker 2002:93)

Die son het **net-net** 'n randjie van sy gloed gewys (Brunt 2003:77)

sy wange is **ys-ys**koud, asof die dood op hom is (Van Rooyen 2000:127)

Of in sy pers / blomme en **fyn-fyn** blaartjies by Orpen? (Marais 2003:64)

deur die bloednet van die **blou-blou** see te vloei (Van Staden 2003:15)

Opvallend is dat in hierdie tipe die eerste deel sterker as die tweede beklemtoon kan word. Waar gesê word dat iemand 'n *méns-mens* is, is hierdie kontrastiewe klem selfs verpligtend – om aan te dui dat die eerste deel nie redundant is nie, maar belangrike inligting bevat. Dit gaan hier om 'n bepaalde tipe diagrammatiese ikonisiteit, te wete *sintaktiese* ikonisiteit. In tale soos Frans, Afrikaans en Engels gaan die bywoord gewoonlik die adjektief vooraf, en in laasgenoemde twee die adjektief die naamwoord (ofskoon emotiewe adjektiewe ook in Frans die naamwoord kan voorafgaan). Omdat die algemene patroon in hierdie gevalle is dat in A + B dit A is wat vir B kwalifiseer, kan B in die reduplikasie as kern en A – met gevolglike sterker klem – as spesifiseerder beskou word. Om sinvol te wees, moet die *éérste mens* in *mens-mens* semantiese waarde toevoeg. In hierdie tipe reduplikasie moet die eerste eerder as die tweede lid as die toevoeging of herhaling beskou word.

Scholtz (1963:154) wys daarop dat die reduplikasie van adjektiewe heel dikwels voorkom by lekseme met 'n minder gunstige of "negatiewe" betekenis en skryf die reduplikasie toe aan die emotiwiteit wat saamhang met handeling en situasies wat nie as normaal gesien word nie. Adjektiewe word meestal geredupliseer wanneer die spreker/skrywer 'n situasie of toestand wil beklemtoon wat enigsins ongewoon, ongunstig of onverwags is, veral wanneer daar nie aan sekere versweë veronderstellings of verwagtings voldoen word nie, soos in die volgende voorbeelde.

en hulle het **jonk-jonk** al bo ander seuns van hulle ouderdom uitgetoring.

(Murray-Theron 2001:91)

soos wat sy **siek-siek** gehardloop het tot sy verstaan het ... (Maartens 2001:151)

maar die baba frons en soek **blind-blind** na die nat tepel (Joubert 2002:59)

Half aan die slaap en **lui-lui** betrag die gemeenskap Esmarelda se oefenlopie.

(Goosen 2001:41)

Hoe kan sy dit dan so **bleek-bleek** in die openbaar waag? (Le Roux 2004:127)

Die eerste tipe beklemtoning wat hoërop aan die orde gekom het, is intensiverend van aard en verskil nie veel van 'n graadbepaling nie: *vroeg-vroeg* is 'baie vroeg', *blou-blou* 'baie blou', *byna-*

byna 'baie amper', ens. Die tweede tipe is nie intensiverend van aard nie: *jonk-jonk* is nie noodwendig 'baie jonk' of *siek-siek* 'baie siek' nie. Die beklemtoning is daarin geleë dat dit die aandag op 'n waardeoordeel van die spreker/skrywer ten opsigte van die proposisie vestig.

7. Voortsetting of duur

Reduplikasie kan ikonies wees van 'voortsetting' deurdat een herhaling die verwagting skep dat daar verdere herhalings sal wees; dit kan ikonies wees van 'duur' deurdat die uitspraak van twee lekseme meer tyd in beslag neem as een, of die twee lede as die begin- en eindpunt, onderskeidelik, van die hoofhandeling geïnterpreteer kan word. Dat die hoof- en newehandeling omkeerbaar kan wees, blyk uit die naby-sinonimiteit van *Hulle gesels eet-eet* en *Hulle eet gesels-gesels*. Volgens Moravcik (1978:328, noot 13) is voortgesette aksie die semantiese kategorie wat waarskynlik universeel deur reduplikasie uitgedruk sal word. In die eerste twee voorbeelde druk die reduplikasie self die hoofhandeling uit; in verdere voorbeelde word dit bywoord van wyse.

Manus **struikel-struikel** na die stuurkajuit (Steyn 2001:79)

terwyl sy skurwe vuil voete oor mekaar **trap-trap** (Matthee 2003:163)

Die klomp kinders is toe **blêr-blêr** agter hom aan. (Philander 2000:96)

Grace en Joseph steier **lawaaï-lawaaï** weg. (Greeff 2002:40)

Kallie raak **praat-praat** haastiger tot hy later té ver weg is en ons gesels vanself doodloop. (Philander 2000:98)

die vinke wat saans **raas-raas** by die wilgertakke en die neste aangekom het (De Vries 2003:15)

het hy nag gesê en **fluit-fluit** met sy flits tussen die bome verdwyn (De Vries 2003:48)

In die volgende tekstkonteks (reeds hierbo aangehaal) is die uitdrukking van 'duur' die konstante, ondanks die grammatikale oorgang van die reduplikasie van werkwoord tot bywoord:

Sy **skud-skud** die bottel soos sy wegloop van die korrels poeier wat op die werkblad bly lê. ... **Skud-skud** loop sy verby die toe deur van die badkamer. **Skud-skud** tot onder die henn-kuikens se verlepte blare. (N. van Rooyen 2001:54)

Uit die gebruik van *lag-lag* as bywoord van wyse het 'n figuurlike gebruik 'maklik, sonder inspanning' ontstaan:

En so het ou Herrie **lag-lag** weggekom. Hy het my gedagtes alles vooruit gewee. (Sleigh 2002:57)

'n Verdere semantiese ontwikkeling, naamlik tot 'ongetwyfeld' of 'verreweg', is epistemies van aard aangesien dit die oordeel van die spreker beskryf:

E., wat op Big Brother **lag-lag** die vuilste bek gehad het (*Rapport* 17/2/02)

8. Onderbroke handeling of diskontinue spreiding

Ofskoon 'n reduplikasievorm 'n fonologiese eenheid vorm sonder 'n pouse tussen die twee komponente, word dit tog deur 'n morfologiese breuk – die einde van een lekseem en die begin van 'n volgende – gekenmerk. Hierdie breuk kan ikonies aangewend word om 'n onderbreking of onderbrekings in die handeling – 'n fragmentering van die handeling – aan te dui. In die voorbeelde hieronder is dit opvallend hoe een ikoniese tipe verskillende tradisionele woordsoortkategorieë (naamlik werkwoord, selfstandige naamwoord en adjektief) deurkruis:

Erik loop half **rem-rem** saam. (Steyn 2001:12)

Tant Dora en oom Ben dra drie opvou-veldstoeltjies vir die **sit-sit** oorkant toe.
(Steytler 2000:114)

Staan-staan beweeg die tou voor die vertrektoonbank (Miles 2003:191)

Frans vorder **rus-rus**. (Van Rooyen 2000:623)

Manus **struikel-struikel** na die stuurkajuit (Steyn 2001:79)

sodat jou motor **spoeg-spoeg** tot stilstand gaan kom (Wasserman 2003:70)

Sy eet, maar net sulke **bietjies-bietjies**. (Baker 2002:170)

Dié het maar **skraps-skraps** die inligting laat uitkom. (Steyn 2001:40)

In die volgende voorbeeld suggereer die reduplisering van die telwoord *een* 'n mate van weerloosheid as gevolg van die mense se voorstelling as geïsoleerde individue:

ou mense ... wat nou bymekaar moet bly dat die wildehonde hulle nie **een-een** raakloop nie.
(Sleigh 2002:11)

9. Gesamentlikheid, gelyktydigheid

Twee eksemplare van dieselfde leksikale item wat saam voorkom, kan ook 'n ikoniese diagram wees van 'gesamentlikheid' of, temporeel gesproke, 'gelyktydigheid'. Omdat in onderstaande kontekste *saam* ook ongeredupliseerd in ongeveer dieselfde betekenis gebruik kan word, ontstaan die vraag wat die reduplisering semanties of andersins toevoeg. *Saam-saam* wek moontlik 'n gevoel van solidariteit in

toe hulle so **saam-saam** verwag het (Baker 2002:33)

M. en N. staan **saam-saam** op (Steyn 2001:151)

In

Saam-saam ploeg die voertuie oor die randsteen. (Steyn 2001:29)

Goed en kwaad hang maar altyd **saam-saam** in die skaal. (Coetzee 2003:123)

Saam-saam klink hul geroep deur die gebou. (Steyn 2001:88)

ondersteun die reduplikasie die gelyktydigheid, en is daar 'n suggestie van lotsgebondenheid of inherente verweefdheid.

10. Samevattend

Indien in die beskrywing van Afrikaanse reduplikasies nie uitgegaan word van 'n sentrale of eenheidsgewende semantiese waarde soos 'herhaling' of 'toename' of selfs van 'n samebindende ikonisiteitsoms krywing soos 'meer van dieselfde vorm, meer van dieselfde inhoud' nie, maar die moontlikhede van die diagrammatiese ikonisiteit van 'n herhaalde woord sonder beperking ondersoek word, blyk dit dat 'n hele aantal tipes in Afrikaanse romans (en ander tekste) van die afgelope jare onderskei kan word. Reduplikasie is en bly dus sonder meer 'n belangrike en gevarieerde uitdrukkingsmiddel in moderne Afrikaans. Om egter 'n beter perspektief te kry — en beperkings te kan plaas — op die rol van diagrammatiese ikonisiteit in Afrikaanse reduplikasie sal dit nodig wees om dit met reduplikasie as wêreldwye taalverskynsel te vergelyk, 'n onderneming wat buite die bestek van hierdie ondersoek val. Pas dan sal ook vasgestel kan word watter aspekte van Afrikaanse reduplikasie werklik uniek is.

VERWYSINGS

- Ackerman, Berna. 2002. *Met 'n ompad*. Kaapstad: Tafelberg.
- Aucamp, Hennie. 2003. *In die vroege*. Kaapstad: Tafelberg.
- Baker, Eleanor. 2002. *Die ander Marta*. Kaapstad: Human & Rousseau.
- Botha, Rudolf P. 1988. *Form and meaning in word formation. A study of Afrikaans reduplication*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Brunt, Dries. 2003. *Dagboek van 'n eensame*. Kaapstad: Tafelberg.
- COD: Kavanagh, Kathryn (ed.). *South African Concise Oxford Dictionary*. Oxford: Oxford University Press.
- Coetzee, Christoffel/Piet van Rooyen. 2003. *Toewaaissand*. Pretoria: Protea Boekhuis.
- Crous, Marius. 2003. *Brief uit die kolonies*. Pretoria: Protea Boekhuis.
- De Saussure, Ferdinand. 1966. *Kursus in algemene taalkunde (Cours de linguistique générale)*, uit die Frans vertaal deur Alewyn Lee. Publikasiereeks nr. 14. Pretoria: J.L. van Schaik.
- De Vries, Abraham H. 2003. *Tot verhaal kom*. Kaapstad: Human en Rousseau.
- Dressler, Wolfgang U. 1995. Interactions between iconicity and other semiotic parameters in language. In Simone (1995:21-37).
- Dreyer, T. 2000. *Stinkafrikaners*. Kaapstad: Tafelberg.
- Goosen, Jeanne. 2001. *Wie is Jan Hoender?* Kaapstad: Kwela.
- Greeff, Rachelle. 2001. *Merke van die nag*. Kaapstad: Tafelberg.
- Greeff, Rachelle. 2002. *Hanna*. Kaapstad: Tafelberg.
- Haasbroek, Piet. 2001. *Oemkontoe van die nasie*. Protea Boekhuis.
- HAT: Odendal, F.F. (red.) 1993³. *Verklarende handwoordeboek van die Afrikaanse taal*. Johannesburg: Perskor.
- Joubert, Elsa. 2002. *Twee vroue. Nouvelles*. Kaapstad: Tafelberg.
- Kempen, W. 1969. *Samestelling, afleiding en woordsoortelike meerkonksionaliteit in Afrikaans*. Kaapstad: Nasou.
- Kemp, Regina. 2003. *Facials op 'n vliegtuig*. Kaapstad: Human en Rousseau.
- Kouwenberg, Silvia & Darlene LaCharité. 2001. The iconic interpretations of reduplication: Issues in the study of reduplication in Caribbean Creole languages. *European Journal of English Studies* 5(1), pp.59-80.
- Le Roux, André. 2004. *Op die vrou af*. Kaapstad: Human en Rousseau.
- Maartens, Maretha. 2001. *Jacoba Afrikaner*. Kaapstad: Tafelberg.
- Marais, Johan Lodewyk. 2003. *Plaaslike kennis*. Pretoria: Protea Boekhuis.
- Matthee, Dalene. 2003. *Toorbos*. Kaapstad: Tafelberg.
- Meyer, Deon. 2000. *Orion*. Kaapstad: Human & Rousseau.
- Miles, John. 2003. *Die buiteveld*. Kaapstad: Human en Rousseau.
- Moravcik, Edith A. 1978. Reduplicative constructions. In: Greenberg, J.H. (ed.), *Universals of human language*. Stanford: Stanford University Press. Pp. 297-334.
- Müller, Petra. 2002. *Die aandag van jou oë*. Kaapstad: Tafelberg.
- Murray-Theron, Erika. 2001. *Sê Maria*. Kaapstad: Tafelberg.
- Nänny, M. & O. Fischer (eds.) 1999. *Form miming meaning. Iconicity in language and literature*. Amsterdam: John Benjamins.

- Nel, Elias P. 2001. *Mafoing*. Kaapstad: Tafelberg.
- Nienaber, G.S. 1971². *Afrikaans uit die vroeër jare*. Johannesburg: Voortrekkerpers.
- Philander, P.J. 2000. *Rebunie*. Kaapstad: Human & Rousseau.
- Ponelis, Fritz. 1993. *The development of Afrikaans*. Duisburger Arbeiten zur Sprach- und Kulturwissenschaft 18. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Raidt, Edith H. 1994. *Oor die herkoms van die Afrikaanse reduplikasie*. In: Raidt, E.H. *Historiese taalkunde; studies oor die geskiedenis van Afrikaans*. Johannesburg: Witwatersrand University Press. Pp. 148-160.
- Scholtz, J. du P. 1963. Reduplikasieverskynsels in Afrikaans. In: Scholtz, J. du P. *Taalhistoriese opstelle*. Pretoria: J.L. van Schaik. Pp. 146-161.
- Simone, Raffaello. 1990. The body of language. The paradigm of arbitrariness and the paradigm of substance. In: Amacker R. & R. Engler (eds.) *Présence de Saussure*. Genève: Droz. Pp. 121-41.
- Simone, Raffaello. 1995. *Iconicity in language*. Amsterdam: John Benjamins.
- Sleigh, D. 2002. *Eilande*. Kaapstad: Tafelberg.
- Steyn, Frederik H. 2001. *Die ultimatum*. Kaapstad: Human & Rousseau.
- Steytler, Klaas. 2000. *Ons oorlog*. Kaapstad: Tafelberg.
- Tabakowska, E. 1999. Linguistic expression of perceptual relationships: Iconicity as a principle of text organization (A case study). In: Nänny and Fischer, pp. 409-422.
- Van Huyssteen, G.B. 2000. Die reduplikasiekonstruksie in Afrikaans: Enkele aspekte van 'n kognitiewe gebruikgebaseerde beskrywingsmodel vir Afrikaans. Ongepubliseerde proefskrif, Potchefstroomse Universiteit vir C.H.O.
- Van Rooyen, Engela. 2000. *Vuur op die horison*. Kaapstad: Tafelberg.
- Van Rooyen, Nanette. 2001. *Om te vlerk*. Kaapstad: Human en Rousseau.
- Van Rooyen, Piet. 2001. *Gif*. Pretoria: Protea Boekhuis.
- Van Staden, Ilse. 2003. *Watervlerk*. Kaapstad: Tafelberg.
- Wasserman, Herman. 2003. *Aan die ander kant van die stad*. Kaapstad: Human en Rousseau.
- Wierzbicka, Anna. 1986. Italian reduplication: cross-cultural pragmatics and illocutionary semantics. *Linguistics* 24: 287-315.
- Wyss, Eva Lia. 1999. Iconicity in the digital world. An opportunity to create a personal image? In: Nänny & Fischer, pp. 285-304.

Prof. Jac Conradie doseer taalkunde — veral sintaksis en historiese taalkunde — in die Dept. Afrikaans van die RAU. Sy onlangse navorsing handel veral oor die rol van ikonisiteit in taal en woordordeverskynsels in Afrikaans.

Prof. C.J. Conradie
Departement Afrikaans
Randse Afrikaanse Universiteit
Posbus 524
Auckland Park
2006
Tel.: 011 489 2700
E-posadres: cjco@lw.rau.ac.za